

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ КІРОВОГРАДСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

14.11.2019

м. Кропивницький

№ 61/10-р/к

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

ПрАТ «Кіровоградобленерго» протягом 2018 року та січня-жовтня 2019 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу електричної енергії на території Кіровоградської області із часткою 100 відсотків.

У 2018 році та протягом січня-жовтня 2019 року ПрАТ «Кіровоградобленерго» неправомірно відмовляло громадянам в улаштуванні вузлів обліку та можливості укладання договорів купівлі – продажу електричної енергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання належними їм генеруючими установками, що було кваліфіковано Кіровоградським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України як порушення конкурентного законодавства. Вчинення таких дій призвело до ущемлення інтересів споживачів, а також понесення останніми матеріальних збитків у формі упущеної вигоди через неможливість продавати електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії за "зеленим" тарифом, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу електричної енергії.

За результатами розгляду справи № 09-ВДР/08-19 такі дії ПрАТ «Кіровоградобленерго» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу електричної енергії (за ч. 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На ПрАТ «Кіровоградобленерго» накладено штраф у розмірі 68 000 грн.

Адміністративна колегія Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи №09-ВДР/08-19 про порушення ПрАТ «Кіровоградобленерго» законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (надалі – Закон), та подання відділу досліджень і розслідувань від 13.08.2019 №61-03/32П,

ВСТАНОВИЛА:**1. Процесуальні дії**

- (1) Розпорядженням адміністративної колегії Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі - Відділення) від 13.08.2019 №61/9-рп/к розпочато розгляд справи №09-ВДР/08-19 за ознаками вчинення ПрАТ «Кіровоградобленерго» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13 Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу електричної енергії.
- (2) Головою Відділення надіслано ПрАТ «Кіровоградобленерго» вимогу про надання інформації від 05.09.2019 №61-02/1253.
- (3) Головою Відділення надіслано ПрАТ «Кіровоградобленерго» вимогу про надання інформації від 01.11.2019 №61-02/1499.
- (4) Листом від 31.10.2019 №61-02/1492 ПрАТ «Кіровоградобленерго» направлено Подання з попередніми висновками у справі від 13.08.2019 №09-ВДР/08-19.
- (5) Листом від 11.11.2019 №9424/07 ПрАТ «Кіровоградобленерго» надало Відділенню відповідь на Подання з попередніми висновками.
- (6) 14.11.2019 Відділенням проведено слухання у справі за участю представників Відділення і ПрАТ «Кіровоградобленерго».

2. Відповідач

- (7) Відповідачем у справі є приватне акціонерне товариство «Кіровоградобленерго» (ідентифікаційний код юридичної особи – 23226362, Студентський бульвар, 15, м. Кропивницький, Кіровоградська область) (далі – ПрАТ «Кіровоградобленерго», Відповідач, Товариство).

З огляду на інформацію, що міститься в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, основним видом господарської діяльності, яку здійснює ПрАТ «Кіровоградобленерго» є діяльність щодо розподілення електроенергії (КВЕД 35.13).

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища**3.1. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища**

- (8) У відповідності до пункту 3.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку (надалі – Методика) об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

3.1.1. Суб'єкт господарювання

- (9) Суб'єктом господарювання, який є об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища, є ПрАТ «Кіровоградобленерго».

- 3.1.2. *Конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання*
- (10) З набранням чинності змін, внесеними до Закону України «Про ринок електроенергії» №2019-VIII від 23.11.2018, оператор систем розподілу зобов'язаний 1 січня 2019 відокремитись від виробництва, передачі та постачання електроенергії.
Так, пунктом 13 Прикінцевих та перехідних положень зазначеного вище закону встановлено, що під час здійснення заходів з відокремлення оператора системи розподілу вертикально інтегрований суб'єкт господарювання повинен до 1 січня 2019 року вжити заходів для відокремлення оператора системи розподілу від виробництва, передачі, постачання електричної енергії шляхом створення відповідних суб'єктів господарювання.
- (11) З 1 січня 2019 року функції з розподілу електроенергії в територіальних межах Кіровоградської області продовжує виконувати ПрАТ «Кіровоградобленерго», а послуги з постачання електроенергії надаються ТОВ «Кіровоградська обласна енергопостачальна компанія» (далі – ТОВ «КОЕК»).
- (12) Конкретною послугою, яка надається Товариством, є послуга з улаштування вузла обліку генеруючої установки приватного домогосподарства, що надається на ринку розподілу електричної енергії.
- 3.2. ***Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище***
- 3.2.1. *Перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання*
- (13) У відповідності до Методики перелік товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).
- (14) Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.
- (15) Товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище ПрАТ «Кіровоградобленерго» є послуга з улаштування вузла обліку генеруючої установки приватного домогосподарства, що надається на ринку розподілу електричної енергії.
- 3.2.2. *Перелік основних продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів)*
- (16) Основними споживачами послуги з улаштування вузла обліку генеруючої установки приватного домогосподарства, виступають фізичні особи, які попередньо уклали в установленому чинним законодавством порядку з Товариством договори про користування електричною енергією, встановили у своїх приватних домогосподарствах генеруючі установки, що виробляють електроенергію з енергії сонячного випромінювання та бажають укласти договори купівлі-продажу цієї електроенергії.

- (17) Основним постачальником вказаної вище послуги на ринку розподілу електроенергії у територіальних межах Кіровоградської області є ПрАТ «Кіровоградобленерго».

3.3. *Визначення товарних меж ринку*

- (18) У відповідності до п.п. 5.1 - 5.3 Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є:

подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо;

подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників, тощо;

наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);

відсутність суттєвої різниці в цінах;

взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

- (19) Отже, за таких обставин товарними межами ринку є послуги з улаштування вузлів обліку генеруючих установок, розташованих в межах приватних домогосподарств, що надаються на ринку розподілу електричної енергії.

3.4. *Визначення географічних меж ринку*

- (20) Відповідно до пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

- (21) Згідно з пунктом 1 постанови НКЕРКП від 13.11.2018 №1416 «Про видачу ПрАТ «Кіровоградобленерго» ліцензії з розподілу електричної енергії та анулювання ліцензій з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами і постачання електричної енергії за регульованим тарифом» (далі – Постанова №1416), у редакції, яка була чинною протягом вчинення Товариством дій, які є предметом розгляду справи, ПрАТ «Кіровоградобленерго» видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності, а саме на території Кіровоградської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському віданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Кіровоградобленерго», та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно з законодавством).

- (22) Отже, територіальними (географічними) межами ринку розподілу електричної енергії, на якому ПрАТ «Кіровоградобленерго» здійснює зазначену господарську діяльність та надає відповідні послуги, є територія Кіровоградської області.

3.5. Проміжок часу, стосовно якого має визначатися становище суб'єктів господарювання на ринку – часові межі ринку

- (23) У відповідності до Методики, часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.
- (24) Протягом 2018 року, ПрАТ «Кіровоградобленерго» здійснювало діяльність з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами відповідно до ліцензії від 13.05.2011 серія АГ №500309, виданої на підставі рішення Національної комісії регулювання енергетики (далі - НКРЕ) від 14.04.2011 №632, та діяльність з постачання електричної енергії за регульованим тарифом відповідно до ліцензії від 13.05.2011 серія АГ №500310, виданої на підставі рішення НКРЕ від 14.04.2011 №633.
- (25) У 2019 році Товариство здійснює господарську діяльність з розподілу електричної енергії на території Кіровоградської області відповідно до ліцензії, виданої на підставі Постанови №1416.
- (26) Часові межі ринку розподілу електричної енергії, протягом якого між Заявниками та ПрАТ «Кіровоградобленерго» існували сталі товарно-грошові правовідносини, є 2018 рік та січень-жовтень 2019 року.

3.6. Визначення потенційних конкурентів

- (27) Відповідно до Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.
- (28) Потенційними конкурентами ПрАТ «Кіровоградобленерго» на ринку розподілу електричної енергії є суб'єкти господарювання, які отримали в установленому законодавством порядку ліцензію на здійснення господарської діяльності з розподілу електроенергії.
- (29) У той же час, існують значні обмеження в отриманні ліцензій на здійснення господарської діяльності з розподілу електроенергії на ринку.

Про вказане свідчать норми Закону України «Про природні монополії» від 20.04.2000 №1682-III (надалі – Закон №1682) у редакції, яка була чинною протягом вчинення ПрАТ «Кіровоградобленерго» дій, які є предметом розгляду справи.

Відповідно до статті 1 Закону №1682, природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно зі статтею 5 Закону №1682, до сфер діяльності суб'єктів природних монополій віднесено, зокрема, діяльність з розподілу електричної енергії.

Виходячи з норм статті 1 Закону №1682, господарська діяльність з розподілу електричної енергії провадиться суб'єктом природних монополій в межах визначеної території за умови відсутності конкуренції.

Враховуючи те, що ліцензію на право здійснювати вказану вище господарську діяльність на території Кіровоградської області, згідно положень Постанови №1416, було видано виключно ПрАТ «Кіровоградобленерго», потенційні конкуренти у Товариства на ринку розподілу електроенергії в межах Кіровоградської області відсутні.

3.7. *Визначення бар'єрів для вступу на ринок*

- (30) Відповідно до Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).
- (31) Бар'єром вступу на ринок послуг з розподілу електричної енергії є адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання суб'єктом господарювання ліцензії на право здійснення господарської діяльності з розподілу електричної енергії.
- (32) Економічним бар'єром для вступу на ринок розподілу електроенергії є необхідність наявності у потенційного конкурента потужної матеріально-технічної бази, яка б дозволяла провадити ефективну господарську діяльність на вказаному ринку. Зокрема, суб'єкт господарювання повинен мати у своєму розпорядженні значну кількість необхідного обладнання, а саме: генеруючих станцій, високовольтних ліній електропередач та розподільчих ліній, підстанцій, ввідних і ввідно-розподільних пристроїв, головних розподільних щитів.

3.8. *Установлення монопольного (домінуючого) становища*

3.8.1. *Установлення перевищення часткою суб'єкта господарювання кількісних показників, передбачених статтею 12 Закону*

- (33) Відповідно до пункту 1 Постанови №1416, тільки ПрАТ «Кіровоградобленерго» було видано ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії у межах місць провадження господарської діяльності, а саме на території Кіровоградської області в межах розташування системи розподілу електричної енергії, що перебуває у власності або господарському віданні (щодо державного або комунального майна) ПрАТ «Кіровоградобленерго», та електричних мереж інших власників, які приєднані до мереж ліцензіата (з якими укладені відповідні договори згідно з законодавством).
- (34) ПрАТ «Кіровоградобленерго» на території Кіровоградської області є єдиним суб'єктом господарювання, який отримав ліцензію на право здійснювати господарську діяльність з розподілу електроенергії, з часткою 100 відсотків.
- (35) Відповідно до розпорядження Антимонопольного комітету України (далі - Комітет) від 28.11.2012 №874-р «Про затвердження Порядку складання та ведення зведеного переліку суб'єктів природних монополій», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.12.2012 за №2119/22431 у редакції, яка була чинною протягом вчинення ПрАТ «Кіровоградобленерго» дій, які є предметом розгляду справи, Комітетом складається і ведеться зведений перелік суб'єктів природних монополій (далі - Перелік).

- (36) Згідно з нормами статті 1 Закону №1682, природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції.
- (37) Станом на 31.07.2019, згідно з Переліком, ПрАТ «Кіровоградобленерго» є суб'єктом природних монополій, що провадить діяльність з розподілу електричної енергії на території Кіровоградської області відповідно до постанови НКРЕКП від 13.11.2018 №1416.
- (38) Враховуючи норми статті 1 Закону України «Про природні монополії», пункту 1 Постанови №1416 та Перелік, ПрАТ «Кіровоградобленерго» на ринку розподілу електроенергії в межах Кіровоградської області не має жодного конкурента.
- (39) Частиною 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 №2210-III (далі – Закон №2210) у редакції, яка була чинною протягом вчинення Товариством дій, які є предметом розгляду справи, визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:
- на цьому ринку у нього немає жодного конкурента;
 - не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.
- Відповідно до частини 2 статті 12 Закону №2210, монопольним (домінуючим) вважається становище суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.
- (40) Отже, ПрАТ «Кіровоградобленерго»:
- на ринку розподілу електроенергії не має жодного конкурента в територіальних межах Кіровоградської області;
 - на ринку розподілу електроенергії в межах вище зазначеної території має частку у розмірі 100 відсотків.

3.9. Загальні висновки щодо визначення монопольного (домінуючого) становища ПрАТ «Кіровоградобленерго»

- (41) Таким чином, ураховуючи вищезазначене, ПрАТ «Кіровоградобленерго» протягом 2018 року та січня-жовтня 2019 року займало монопольне (домінуюче становище) на ринку розподілу електричної енергії з часткою 100 відсотків.

4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

4.1. Обставини справи

- (42) Протягом жовтня 2018 – вересня 2019 року до Відділення надійшли від Заявників заяви, в яких вказувалось на неправомірні дії ПрАТ «Кіровоградобленерго», що є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (43) Зі змісту заяв та наданих до них документів витікало, що неправомірні дії Товариства полягають у відмові в улаштуванні вузлів обліку та можливості укладання договорів купівлі – продажу електричної енергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання належними Заявникам генеруючими установками, мотивуючи це відсутністю документів, що підтверджують введення генеруючих установок в експлуатацію уповноваженим на це органом.

- (44) Свою відмову ПрАТ «Кіровоградобленерго» обґрунтовувало тим, що у наданому Заявниками пакеті документів був відсутній документ про введення в експлуатацію генеруючої установки споживача, зокрема, посилаючись на частину 25 статті 9¹ Закону України «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 №555-IV (далі – Закон №555-IV) у редакції, яка була чинною протягом вчинення ПрАТ «Кіровоградобленерго» дій, які є предметом розгляду справи.

ПрАТ «Кіровоградобленерго» у своїх листах Заявникам зазначало, що частиною 25 статті 9¹ Закону №555-IV визначено, що підтвердженням факту та дати введення в експлуатацію об'єкта електроенергетики, у тому числі черги будівництва електричної станції (пускового комплексу), генеруючої установки споживачів, у тому числі енергетичних кооперативів, встановлена потужність якої не перевищує 150 кВт, що виробляє електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями), є виданий уповноваженим органом сертифікат, що засвідчує відповідність закінченого будівництвом об'єкта проектній документації та підтверджує його готовність до експлуатації, або зареєстрована відповідно до законодавства декларація про готовність об'єкта до експлуатації.

- (45) Посилаючись на зазначену вище норму Закону №555-IV, Товариство вважає, що його дії не суперечать вимогам чинного законодавства, а вимога про надання документу про введення в експлуатацію генеруючої установки споживача, є правомірною.
- (46) Заявники ж, у свою чергу, зазначають, що, на їхню думку, правовідносини з введення в експлуатацію генеруючої установки приватного домогосподарства регулюються Порядком продажу, обліку та розрахунків за електричну енергію, що вироблена з енергії сонячного випромінювання об'єктами електроенергетики (генеруючими установками) приватних домогосподарств, затвердженого постановою НКРЕКП №170 від 27.02.2014 (далі – Порядок №170), який жодним чином не передбачає подання будь-якого документа, що засвідчує відповідність закінченого будівництвом об'єкта проектній документації та підтверджує його готовність до експлуатації, а відтак вимога Товариства про обов'язкове надання документа, що підтверджує факт та дату введення генеруючої установки приватного домогосподарства в експлуатацію (на думку Заявників), є незаконною.
- (47) Відділенням було надіслано Товариству ряд вимог про надання інформації, в яких вимагалось, зокрема, вказати причини відмови в наданні Заявникам послуг з улаштування вузлів обліку генеруючих установок, обґрунтувати ці причини, посилаючись при цьому на конкретні норми чинного законодавства.
- (48) ПрАТ «Кіровоградобленерго» у своїх листах на вимоги Відділення обґрунтовувало причини відмов Заявникам в наданні послуг з улаштування вузлів обліку генеруючих установок відсутністю у поданих заявниками пакетах документів документу про введення в експлуатацію генеруючої установки, що видається уповноваженим на те органом, зокрема, відповідними органами Державної архітектурно-будівельної інспекції, як на об'єкт будівництва.
- (49) Крім цього, Товариство посилається на те, що згідно пункту 6 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» від 25.04.2019 №2712-VIII, НКРЕКП повинна протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.
- (50) Отже, враховуючи вищевказане, Товариство визнає Порядок №170 таким, що не приведений у відповідність до норм Закону №555-IV і вимагає від Заявників подання

документа про введення в експлуатацію генеруючої установки, як на об'єкт будівництва, посилаючись при цьому, зокрема, на частину 25 статті 9¹ Закону №555-IV.

4.2. *Нормативно-правове забезпечення*

- (51) Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (52) Відповідно до положень пункту 2 розділу I Порядку №170:
- *побутовий споживач електричної енергії* (далі – побутовий споживач) – фізична особа, яка використовує в приватному домогосподарстві електричну енергію для забезпечення власних побутових потреб, що не включають професійну та комерційну діяльність;
 - *приватне домогосподарство* – об'єкт побутового споживача, на якому електрична енергія використовується відповідно до укладеного договору про користування електричною енергією.
- (53) Згідно з пунктом 3 розділу I Порядку №170 побутовий споживач **має право:**
- 1) встановлювати у своєму приватному домогосподарстві генеруючу установку (генеруючі установки), загальна величина встановленої потужності якої (яких) не перевищує 30 кВт, але не більше потужності, дозволеної до споживання за договором про користування електричною енергією;
 - 2) продавати електропостачальнику/постачальнику універсальних послуг електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії за «зеленим» тарифом в обсязі, що перевищує місячне споживання електричної енергії його приватним домогосподарством.
- (54) Порядок введення в експлуатацію генеруючої установки передбачений положеннями розділу II Порядку №170.
- (55) Відповідно до положень пункту 9 розділу II Порядку №170, після приведення побутовим споживачем генеруючої установки (генеруючих установок) у стан готовності до використання за призначенням, **уведення в експлуатацію та улаштування вузла обліку здійснюється електропостачальником/оператором систем розподілу** відповідно до пунктів 2-8 розділу II Порядку №170.
- (56) Зокрема, згідно з пунктом 2 розділу II Порядку №170, після встановлення або технічного переоснащення генеруючої установки побутовий споживач письмово повідомляє електропостачальника/оператора систем розподілу про це заявою – повідомленням за формою, наведеною в додатку 1 до Порядку №170.
- (57) **Отже, генеруюча установка у приватному домогосподарстві вважається введеною в експлуатацію з дати подання (відправлення) заяви – повідомлення** (пункт 2 розділу II Порядку №170).
- (58) Слід зазначити, що пунктом 3.12 Державних будівельних норм України ДБН А.2.2-3-2014, затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №163 від 04.06.2014 (у редакції, що була чинною протягом вчинення Відповідачем дій, які є предметом розгляду справи)

визначено, що **об'єкт будівництва** – будинки, будівлі, споруда будь якого призначення, їх комплекси або їх частини, лінійні об'єкти інженерно - транспортної інфраструктури.

(59) НКРЕКП у своїх роз'ясненнях від 17.01.2019 №958/20/9-19 та від 09.08.2019 №8467/20.1/7-19, на запити Відділення, вказує на те, що:

- *що генеруюча установка споживача, яка встановлена в межах приватного домогосподарства, не є об'єктом будівництва і не потребує введення в експлуатацію уповноваженим на те органом.*
- *дія частини 25 статті 9¹ Закону №555-IV на зазначену категорію об'єктів електроенергетики, а саме генеруючі установки приватних домогосподарств, не розповсюджується;*
- *відносини, які пов'язані з продажем та обліком електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії об'єктами електроенергетики (генеруючими установками) приватних домогосподарств, та розрахунками за неї, на сьогоднішній день врегульовані Порядком №170;*
- *дії ПрАТ «Кіровоградобленерго» в частині вимагання від побутових споживачів декларації або сертифікату про готовність генеруючої установки до експлуатації, під час введення її в експлуатацію в межах приватних домогосподарств, мають ознаки порушення законодавства у сфері енергетики та зловживання Товариством монопольним становищем на ринку електричної енергії.*

(60) **Таким чином**, нормами Порядку №170 та, відповідно до змісту роз'яснення НКРЕКП від 17.01.2019 №958/20/9-19 та від 09.08.2019 №8467/20.1/7-19, **не передбачено** виготовлення та подання проектно-кошторисної документації для будівництва генеруючої установки, встановленої в межах приватного домогосподарства, а також отримання від Державної архітектурно-будівельної інспекції України відповідного документу про готовність генеруючої установки до експлуатації.

(61) А відтак, відмова ПрАТ «Кіровоградобленерго» надати послугу з улаштування вузлів обліку на підставі відсутності документа про готовність об'єкта до експлуатації, є **неправомірною**.

(62) До того ж, ПрАТ «Кіровоградобленерго» у своїх відповідях на запити Відділення вказує на те, що норма частини 25 статті 9¹ Закону №555-IV, застосовується до усіх споживачів, у тому числі й побутових.

(63) На що зазначаємо: статтею 58 Закону України «Про ринок електричної енергії» №2019-VIII від 13.04.2017 (далі – Закон №2019) у редакції, яка була чинною протягом вчинення Товариством дій, які є предметом розгляду справи, визначено категорії споживачів, які мають право встановлювати генеруючі установки, призначені для виробництва електричної енергії, зокрема, це:

«...побутові споживачі у своїх приватних домогосподарствах - генеруючі установки, встановлена потужність яких не перевищує 50 кВт, призначені для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання та/або енергії вітру;

інші споживачі, у тому числі енергетичні кооперативи, - генеруючі установки, встановлена потужність яких не перевищує 150 кВт, призначені для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання та/або енергії вітру, з біомаси, біогазу, з гідроенергії, геотермальної енергії.

Приватні домогосподарства здійснюють продаж виробленої електричної енергії за "зеленим" тарифом постачальнику універсальних послуг.

Інші споживачі, у тому числі енергетичні кооперативи, здійснюють продаж виробленої електричної енергії за "зеленим" тарифом гарантованому покупцю...».

- (64) **Тож**, дія частини 25 статті 9¹ Закону №555-IV поширюється на правовідносини оператора систем розподілу з **іншими споживачами**, у тому числі енергетичними кооперативами, - генеруючі установки, встановлена потужність яких не перевищує 150 кВт, призначені для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання, а не з побутовими споживачами (Заявниками).
- (65) Вищевказана позиція також підтверджена НКРЕКП у своєму роз'ясненні від 09.08.2019 №8467/20.1/7-19, де зазначено:

«...статтею 9¹ визначені коефіцієнти «зеленого» тарифу, які диференційовані в залежності від категорії об'єктів електроенергетики, для яких застосовується «зелений» тариф та дати введення в експлуатацію об'єктів електроенергетики або його черг/пускових комплексів.

Необхідно зазначити, що до категорій споживачів, об'єкти (генеруючі установки) яких виробляють електричну енергію з альтернативних джерел енергії, відносять:

- суб'єктів господарювання, які виробляються електричну енергію з альтернативних джерел енергії, за кожним видом альтернативної енергії та для кожного об'єкта електроенергетики або для кожної черги будівництва електростанції (пускового комплексу);
- приватні домогосподарства, з відповідною приєднаною потужністю генеруючих установок;
- споживачів, у тому числі енергетичні кооперативи, які виробляють електричну енергію з енергії сонячного випромінювання, енергії вітру, біомаси, біогазу, з використанням гідроенергії, геотермальної енергії генеруючими установками, встановлена потужність яких не перевищує 150 кВт.

Так, згідно з частиною двадцять п'ятою статті 9¹ Закону України «Про альтернативні джерела енергії» (із змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії») підтвердженням факту та дати введення в експлуатацію об'єкта електроенергетики, у тому числі черги будівництва електричної станції (пускового комплексу), генеруючої установки споживачів, у тому числі енергетичних кооперативів, встановлена потужність якої не перевищує 150 кВт, що виробляє електричну енергію з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії - лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями), є виданий уповноваженим органом сертифікат, що засвідчує відповідність закінченого будівництвом об'єкта проектній документації та підтверджує його готовність до експлуатації, або зареєстрована відповідно до законодавства декларація про готовність об'єкта до експлуатації.

Водночас, коефіцієнт «зеленого» тарифу для електроенергії, виробленої генеруючими установками приватних домогосподарств з використанням альтернативних джерел енергії, застосовується з дати подачі та реєстрації у енергопостачальника заяви-повідомлення про встановлення генеруючої установки.

*Таким чином, на зазначену категорію об'єктів електроенергетики, а саме генеруючі установки приватних домогосподарств, дія частини двадцять п'ятої статті 9¹ Закону України «Про альтернативні джерела енергії» **не розповсюджується**...»*

- (66) **Отже, відмова** ПрАТ «Кіровоградобленерго» надати побутовим споживачам послугу з улаштування вузлів обліку генеруючих установок приватних домогосподарств на підставі відсутності декларації про готовність об'єкта до експлуатації, є **неправомірною**.
- (67) Такі дії ПрАТ «Кіровоградобленерго» є порушенням прав Заявників як побутових споживачів електричної енергії, передбачених пунктом 3 розділу I Порядку №170, та були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу електричної енергії.

4.3. Антиконтентні наслідки дій ПрАТ «Кіровоградобленерго»

- (68) Таким чином, дії ПрАТ «Кіровоградобленерго», що полягають у витребуванні всупереч чинному законодавству документів, які підтверджують готовність генеруючої установки приватного домогосподарства до експлуатації уповноваженим на те органом, що призвело, як наслідок, до неможливості укладання договорів купівлі – продажу електричної енергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання належними Заявникам генеруючими установками з ТОВ «КОЕК» (непідключені заявники постійно несуть збитки у вигляді упущеної вигоди через неможливість реалізувати своє право на продаж електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії за "зеленим" тарифом в обсязі, що перевищує місячне споживання електричної енергії їхніми приватними домогосподарствами), є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополюним (домінуючим) становищем на ринку розподілу електричної енергії, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (69) Така ситуація має місце у зв'язку з повною відсутністю конкуренції на ринку розподілу електричної енергії у територіальних межах Кіровоградської області, де ліцензію на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії має тільки ПрАТ «Кіровоградобленерго», а відтак споживачі фактично не мають змоги звернутись до будь-якого альтернативного постачальника послуг з улаштування вузлів обліку генеруючих установок приватних домогосподарств у вказаних вище територіальних межах, окрім як до ПрАТ «Кіровоградобленерго», і тому вимушені нести збитки внаслідок неправомірних дій Товариства.

4.4. Неможливість вчинення ПрАТ «Кіровоградобленерго» таких дій за умов існування значної конкуренції на ринку

- (70) Такі дії Відповідача були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу електроенергії, оскільки останній ризикував би втратити своїх споживачів, які б були незгодні з ущемленням їхніх прав на підключення генеруючих установок в межах приватних домогосподарств та перешкоджанням в укладанні договорів купівлі-продажу електроенергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання.
- (71) Становище єдиного постачальника послуг з розподілу електроенергії в межах Кіровоградської області надає ПрАТ «Кіровоградобленерго» важелі ринкової влади, які дозволяють суб'єкту природної монополії вчиняти тиск на споживачів електричної енергії, впливати на їхню економічну поведінку, дії та рішення.

4.5. *Загальні висновки щодо зловживання ПрАТ «Кіровоградобленерго» монопольним становищем*

- (72) Ураховуючи вищезазначене, дії ПрАТ «Кіровоградобленерго», який протягом 2018 року та січня-жовтня 2019 року займав монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу електричної енергії у територіальних межах Кіровоградської області, що полягали у відмові в наданні Заявникам послуг з улаштування вузлів обліку генеруючих установок і призвели до неможливості укладання договорів купівлі-продажу електроенергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання належними Заявникам генеруючими установками, ущемлюють права та інтереси споживачів і були б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, кваліфіковано Відділенням, як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку відповідно до частини першої статті 13 Закону.
- (73) Разом з тим, варто зазначити, що в ході розгляду справи №09-ВДР/08-19 Товариство розпочало надавати послуги з улаштування вузлів обліку електроенергії споживачам, в приватних домогосподарствах яких встановлено генеруючі установки, не вимагаючи при цьому документи не передбачені Порядком №170.
- (74) Станом на 30.10.2019 ПрАТ «Кіровоградобленерго» (листами від 25.09.2019 №7963 та від 13.11.2019 №9466/07) надано послуги з улаштування вузлів обліку 227 споживачам в територіальних межах Кіровоградської області, в тому числі усім Заявникам у справі, та продовжує надавати відповідні послуги споживачам, які звертаються до Товариства з відповідними заявами.

5. **Заперечення ПрАТ «Кіровоградобленерго» та їх спростування**

- (75) *Відповідач вказав, що визнає Порядок №170 таким, що не приведений у відповідність до норм Закону №555-IV, а вимоги ПрАТ «Кіровоградобленерго» до Заявників щодо необхідності подання документа про введення в експлуатацію генеруючої установки приватного домогосподарства, посиляючись при цьому на частину 25 статті 9¹ Закону №555-IV, правомірними.*
- (76) Відносно вказаного, ґрунтуючись на зібраних матеріалах у справі, Відділенням доведено, що дія частини 25 статті 9¹ Закону №555-IV поширюється на правовідносини оператора систем розподілу з **іншими споживачами, у тому числі енергетичними кооперативами**, - генеруючі установки, встановлена потужність яких не перевищує 150 кВт, призначені для виробництва електричної енергії з енергії сонячного випромінювання, **а не з побутовими споживачами** (Заявниками), які встановили генеруючі установки в межах належних їм приватних домогосподарств, встановлена потужність яких не перевищує 30 кВт.
- (77) Крім того, у правовідносинах щодо улаштування вузлів обліку належних Заявникам генеруючих установок, ПрАТ «Кіровоградобленерго» повинно керуватися не лише Законом №555-IV, який визначає основні **засади** використання альтернативних джерел енергії та сприяння розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі, а й Порядком №170, який **регулює відносини** між побутовим споживачем електричної енергії та електропостачальником, які пов'язані з продажем та обліком електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії генеруючими установками приватних домогосподарств, та розрахунками за неї.
- (78) Таким чином, висновок Відділення про те, що описані у попередніх висновках у справі дії ПрАТ «Кіровоградобленерго» кваліфіковано Відділенням як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» не є спростованим.

6. Висновки у справі

- (79) Таким чином, доказами, зібраними у справі, доведено, що ПрАТ «Кіровоградобленерго», займаючи протягом 2018 року та січня-жовтня 2019 року монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу електричної енергії у територіальних межах Кіровоградської області з часткою 100 відсотків, своїми діями, що полягали у витребуванні всупереч чинному законодавству документів, які підтверджують готовність генеруючої установки приватних домогосподарств, уповноваженим на те органом, що призвело, як наслідок, до неможливості укладання договорів купівлі – продажу електричної енергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання генеруючими установками приватних домогосподарств, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу електричної енергії, що призвело до ущемлення інтересів споживачів, а також понесення останніми матеріальних збитків у формі упущеної вигоди через неможливість продавати електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії за "зеленим" тарифом, і які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу електроенергії.

7. Визначення розміру штрафу

- (80) Зловживання монопольним (домінуючим) становищем є порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції (пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).
- (81) Відповідно до абзацу 2 частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.
- (82) Відповідно до копії форми 2 «Звіт про фінансові результати» за 2018 рік чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становив 2 557 712,9 тисяч гривень.

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що приватне акціонерне товариство «Кіровоградобленерго» (ідентифікаційний код юридичної особи - 23226362) за результатами господарської діяльності протягом 2018 року та січня-жовтня 2019 року, займало монопольне (домінуюче) становище на ринку розподілу електричної енергії у територіальних межах Кіровоградської області з часткою 100 відсотків.

2. Визнати дії приватного акціонерного товариства «Кіровоградобленерго» (ідентифікаційний код юридичної особи - 23226362), які полягають у витребуванні всупереч чинному законодавству документів, які підтверджують готовність генеруючої установки приватних домогосподарств, уповноваженим на те органом, що призвело, як наслідок, до неможливості укладання договорів купівлі – продажу електричної енергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання генеруючими установками приватних домогосподарств, порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу електричної енергії, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, а також понесення останніми матеріальних збитків у формі упущеної вигоди через неможливість продавати електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел енергії за "зеленим" тарифом.

3. За порушення, вказане в пункті 2 резолютивної частини рішення, накласти на приватне акціонерне товариство «Кіровоградобленерго» (ідентифікаційний код юридичної особи - 23226362) штраф у розмірі 68 000 гривень.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова Відділення

Л. В. Гречана